

Eläinsatujen taustaa

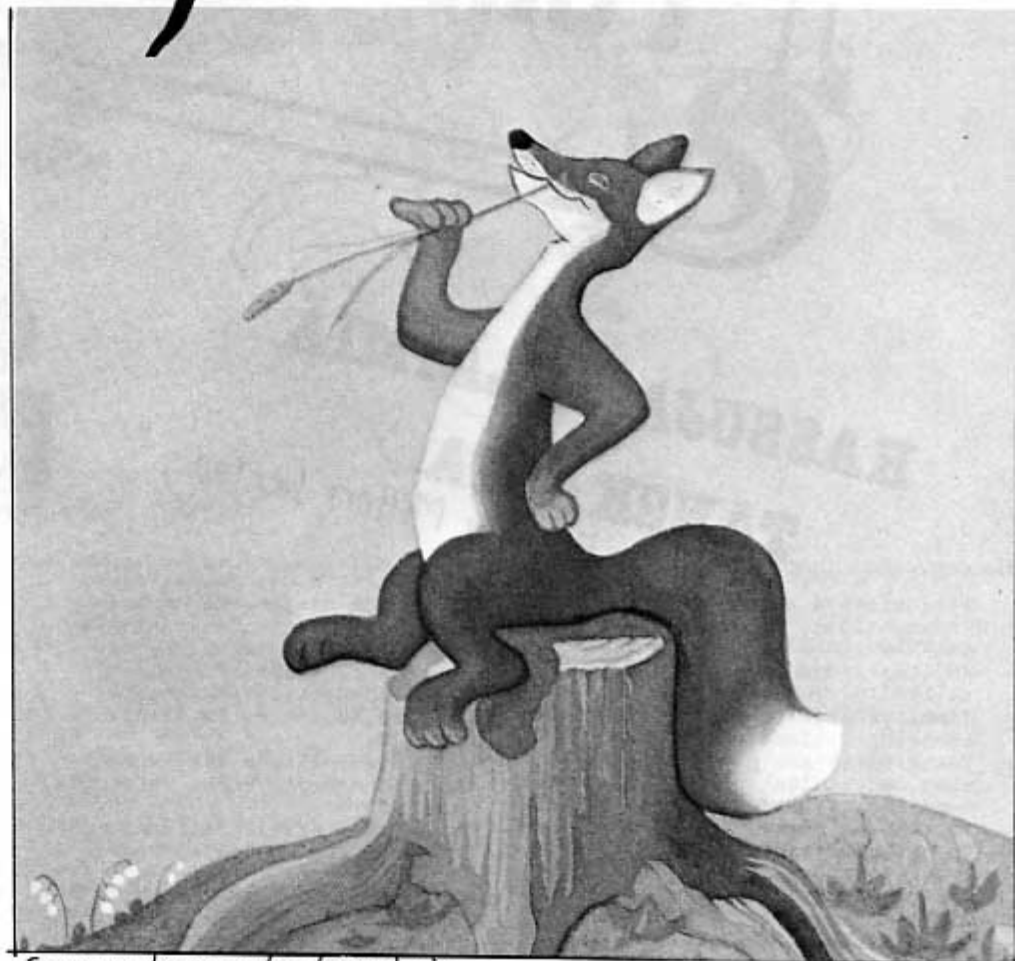

Miksi ja kuinka kauan eläimiä on käytetty satuhahmoina? Ovatko eläinsarjakuvat ja -animaatioelokuvat tuon perinteen jatkoa? Mm. noihin kysymyksiin saimme vastauksen fil. lis. Pirkko-Liisa Rausmaalta, joka on tutkijana Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kansanrunousarkistossa eläinten esiintymisen satujen hahmoina ulottuu hirveän kauas menneisyyteen. Vanhimmat tunnistetut sadut ajoittuvat 2000 - 3000 vuoden taakse ennen ajanlaskumme alkua, mutta niitä on kerrottu varmasti jo paljon aikaisemminkin. Sumerilaisten nuolenpääkirjoituksessa esiintyvät sadut muistuttavat enemmän sananlaskuja, sieltä on muuten peräisin viisauden 'happamia sanoi kettu pihlajanmarjoista' alkumuoto.

Aisoposin kokoamat sadut lienevät tunnetuimmat eläinsadut. On vaikea sanoa kirjoittiko Aisopos itse yhtään kokoelmasaana olevista faabeleista.

Keskiajalla eläintarinoita käytettiin kouluissa opetusteksteinä, papit ovat käyttäneet niitä saarnoissaan, ja niin edelleen.

Varsinaisia syitä eläinten käytölle on vaikea sanoa. Kuitenkin eläimet ovat aina esittäneet ihmisiä ja ihmisten erilaiset ominaisuudet oli ehkä helppoa esittää eri eläimiin sijoitettuna."

Suomen kansan karhusatuja.

Miksi kettu on aina ovela, karhu kömpelö, hyväuskoinen hölmö jne?

"Eri puolilla maailmaa on käytetty oman seudun eläimiä. Esimerkiksi Afrikassa ketun korvaa hyeena ja Amerikassa sen tilalla on jänis. Karhun paikalla on shakaali ja joissakin maissa kettu."

Tosin kansansatujen opetukset ovat kyseenalaisia, moraaliltaan jopa epäilyttäviä. Niistähän henkii ajatus siitä, että pahalla hyvä maksetaan ja neuvo: Ei saa olla liian hyväuskoinen."

Entä Nyky aika?

"Satujen kerrontaperinne on kuollut instituutiona jo viime vuosisadan lopulla. Pisimpään se säilyi meillä Karjalassa, josta kotoisin olevat vanhukset muistavat kertoneensa ja kuulleensa niitä vielä 1930-luvulla. Eräskin kertoja, jota olen nauhoittanut kymmeniä tunteja, sanoi kerto-

neensa näitä tarinoita tukkikämpissä. On muistettava, että nämä kansansadut eivät olleet lastensatuja vaan aikuisille tarkoitettuja.

Ennen sadut olivat ajanvietettä ja niillä oli tärkeä osa yhteiskunnassa.

Nykyään sadunkerronnan ovat korvanneet sarjakuvat ja elokuvat. Nimenomaan suullista kansanperinnettä olleiden satujen perinne on jatkunut osittain sopimattomissa kaskuissa: niissä on satujen pohjakaava mutta nykyajan asenteet."

Sarjakuva- ja elokuvaväivallasta

"Sarjakuvissa ja elokuvissa on usein se piirre, että ne ovat

hyvin julmia, toista pahoinpidellään hyvin raa'asti, mutta hetken kuluttua hän nousee vahingoittumattomana ja jatkaa taas menoaan.

Minä en usko, että lapset kärsivät näistä, sillä esim. saduissahan on ollut sama tekniikka. Niissä on hyvin julmia kohtauksia, henkilöitä pahoinpidellään, jne. mutta näissä suullisissa tarinoissa julmuudet menevät samalla tavalla ohi kuin esim. filmeissä. Tarina jatkuu eikä väkivallalla jäädä mässäilemään.

On muuten muistettava, että kansansadut ovat aina olleet suullisia. Kun ne on pantu paperille, niin silloin perinne on kuollut."

